

Motion till riksdagen 2012/13:So279

av **Lars-Axel Nordell (KD)**

Alkohol och narkotika

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	2
Alkohol – inte vilken vara som helst.....	5
Civilsamhällets viktiga roll	6
Slå vakt om detaljhandelsmonopolet.....	7
Serveringstiderna på krogen.....	7
Sänkning av införselkvoterna.....	8
Privatimport av alkohol.....	9
Marknadsföring av alkohol	9
Alkolås som standard	10
Eftersupning enligt norsk modell	11
Rabatter i påföljdssystemet	11
Betalningsansvaret för missbruksvård.....	12
Familjeklassning av nätdroger	13
Substitutionsbehandling	13

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att höja det ekonomiska stödet till civilsamhället och nykterhetsrörelsens organisationer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slå vakt om detaljhandelsmonopolet och därmed avvisa s.k. gårdsförsäljning av alkohol.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en försöksverksamhet med kortare serveringstider på restaurang bör genomföras i ett antal av Sveriges kommuner.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till sänkta införselkvoter för alkohol inom EU.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta till vara förslagen från Alkohollagsutredningen 2009 i syfte att justera lagstiftningen så att den omfattande näthandeln begränsas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska regeringen i EU bör driva frågan om att varje medlemsland, med hänsyn till folkhälsan, självt i större utsträckning ska få avgöra ett eventuellt förbud mot alkoholreklam.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att installation av alkoholås i bilar för dömda personer ska åtföljas av obligatorisk trafiksäkerhetsinformation för att minimera risken för återfall.²
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheten till körkort villkorat med alkoholås ska finnas även när en läkare anmäler att en persons körkort bör återkallas på grund av alkoholproblem.²
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva förutsättningarna att få bli försöksland inom EU för att i alla nyförsålda bilar införa teknik som avslöjar förare som är påverkade av alkohol, andra droger, trötthet eller sjukdom så snart det är tekniskt möjligt.²
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstifta kring s.k. eftersupning enligt norsk modell.³
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förekomsten av rabatter i påföljdssystemet.³
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ändra betalningsansvaret för placering av villkorligt frigivna missbrukare på behandlingshem.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att familjeklassa narkotiska preparat.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om substitutionsbehandling.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 4 hänvisat till SkU.

² Yrkandena 7–9 hänvisade till TU.

³ Yrkandena 10 och 11 hänvisade till JuU.

Fel! Okänt namn på

Alkohol – inte vilken vara som helst

Anledningen till att vi i Sverige har en särskild alkohollagstiftning med en mängd olika restriktioner är att vi inte ser alkoholen som en vara i mängden. Den restriktiva alkoholpolitikens syfte är att förebygga missbruk, beroende och situationsrelaterade alkoholskador, till exempel oprovocerat våld. Det finns inte en enskild åtgärd som löser alkoholproblemen, utan det är kombinationen av åtgärder som skonar barn och ungdomar från en uppväxt i ett alkoholiserat hem, som skonar vuxna från levercancer och som skonar samhället från kostnader för exempelvis vård, trafikskador och rättsprocesser.

Den genom forskning väl grundade totalkonsumtionsmodellen bekräftar detta eftersom den visar att en hög alkoholkonsumtion i samhället leder till många alkoholskador.

Den restriktiva alkoholpolitikens framgång styrks också av vanliga marknadsekonomiska modeller om tillgång, efterfrågan och konsumtion. Många studier har genom åren visat att alkoholkonsumtionen och alkoholskadorna ökar i samhällen med oregrerade marknader och att konsumtionen, även i gruppen missbrukare, ökar respektive minskar i takt med att restriktioner avskaffas eller införs.

I Sverige har vi med framgång begränsat tillgängligheten med flera metoder, varav en är att använda skatteinstrumentet. Genom att särskilt beskatta alkohol gör vi den mindre tillgänglig, vilket dämpar konsumtionen. Skatteinstrumentet bör även fortsättningsvis användas så att prisutvecklingen på alkohol följer prisutvecklingen generellt.

Jämfört med början av 2000-talet, då alkoholkonsumtionen i Sverige på kort tid steg dramatiskt, har vi nu fått en stabilare situation. Den konsumerade mängden har minskat något de senaste åren men ligger alltså på en historiskt hög nivå, vilken kräver ökade resurser till både förebyggande arbete och vård.

Barn som växer upp i hemmiljöer med missbruk löper fem gånger högre risk än andra barn att utveckla ett missbruk i vuxen ålder. Enligt Folkhälsoinstitutet lever 385 000 barn i vårt land i så kallade riskbruksmiljöer. Det innebär att vart femte barn växer upp med minst en förälder som konsumerar alkohol i en omfattning som utgör en uppenbar hälsorisk och som alltså påför barnen en ökad risk för missbruk.

Flera studier och rapporter bekräftar alkoholens betydelse för misshandelsbrott och annan våldsutövning. Hela 80 procent av våldsbrotten i vårt land anses vara alkoholrelaterade. När det gäller det grova ungdomsvåldet är siffran så hög som 99 procent.

Enligt flera drogvaneundersökningar har ungdomars alkoholkonsumtion minskat de senaste åren, vilket är glädjande. Fler ungdomar dricker mindre eller avstår helt från att konsumera alkohol. Samtidigt ser vi att de som dricker intar större mängder. Med andra ord konsumeras mer alkohol i färre strupar.

Att som ung konsumera stora mängder alkohol är förenat med stora risker. Att skjuta upp ungdomars alkoholdebut har visat sig ha stor betydelse för att

minska risken att hamna i ett alkoholberoende. Därmed bör vi i Sverige ha målet ”Ingen alkohol före 18”. Samhället kan verka för en sådan riktning på flera sätt. Till exempel kan kommunerna genom sin bidragsgivning verka för att föreningsverksamhet som riktar sig till barn och ungdomar skall vara fri från alkohol och andra droger.

I mars beslutade regeringen om 2012 års åtgärdsprogram för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) som sträcker sig fram till 2015. De centrala delarna i 2012 års åtgärdsprogram består framför allt i att bygga upp en fungerande nationell uppföljning av ANDT-strategin. Programmet ska också ge stöd till dem som arbetar ute i landet. Det innehåller en satsning på minskat cannabissmissbruk och en satsning på barn och ungdomar.

Alkohol är alltså inte vilken vara som helst. Det finns väl utforskade samband som politiken måste grundas på och som inte får nonchaleras när någon föreslår en till synes harmlös ändring av en enskild åtgärd. Även små ändringar kan få stora konsekvenser.

Civilsamhällets viktiga roll

I regeringens åtgärdsprogram för ANDT-politiken 2012 markeras betydelsen av ett tvärsektorielt arbete. Ett nära samarbete mellan kommun och landsting, framförallt mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård och engagemang från de idéburna organisationerna, är enligt programmet nödvändigt för att uppnå målen i ANDT-strategin.

Med programmet vill regeringen ge förutsättningar för myndigheter och organisationer att långsiktigt planera sin verksamhet. Till det kommer den överenskommelse som slöts mellan regeringen och ett antal sociala organisationer där betydelsen av ett fungerande samarbete markeras.

De olika samhällssektorerna har olika roller. Den offentliga sektorn har en viktig understödande och samordnande roll.

En viktig del i det alkoholpolitiska arbetet är det offentliga stödet till civilsamhället och de organisationer som arbetar drogförebyggande.

Tidigare fanns ett speciellt statsbidrag till just nykterhetsorganisationerna som dessutom innehöll ett grundstöd. Där fick nykterhetsorganisationerna tillsammans, på samma sätt som Riksidrottsförbundet alltjämnt har, förtroendet att via en egen fördelningsgrupp dela statsbidraget i en förhållandevis kostnadseffektiv hantering.

Statsbidraget till det viktiga förebyggande arbete som nykterhetsrörelsens olika organisationer utför har dock sedan ett antal år tillbaka närmast halverats samtidigt som kostnaderna ökar. Det är en effekt av att allt fler sociala stödorganisationer är med och delar på potten medan statsbidraget inte räknats upp utan har legat på en oförändrad nivå under flera år.

Nykterhetsrörelsens olika organisationer har kompetens och engagemang och har en avgörande roll för att målen i regeringens ANDT-strategi ska uppnås. Regeringen bör därför utreda möjligheten att höja statens stöd till det

Fel! Okänt namn på

förebyggande och opinionsbildande arbetet vad gäller alkohol och andra droger.

Slå vakt om detaljhandelsmonopolet

Det råder total enighet bland partierna i riksdagen att Sverige ska slå vakt om detaljhandelsmonopolet. Detta betraktas som en av de verkliga hörnstenarna i den svenska alkoholpolitiken.

Socialutskottet tar upp monopolet ett flertal gånger och säger i sitt betänkande 2010/11:SoU4 om alkohollagen att ”detaljhandelsmonopolet är ett viktigt verktyg för att nå den svenska alkoholpolitikens mål”. Utskottet fortsätter:

Utskottet noterar att en grundläggande förutsättning för utredaren är att ett eventuellt förslag till regelverk som möjliggör gårdsförsäljning av egenproducerade alkoholdrycker inte ska stå i strid med EU-rätten och därmed inte heller kunna leda till ett ifrågasättande av detaljhandelsmonopolet.

Frågan om det är möjligt att vid sidan av ett bevarande av Systembolagets monopol tillåta försäljning av egenproducerat vin vid svenska lantgårdar, vanligen benämnd gårdsförsäljning, har avvisats av tre statliga utredningar.

Den senaste utredaren konstaterar dock att en direktförsäljning till konsument vid sidan om Systembolaget inte bör stå i strid med EU-rätten förutsatt att marknaden öppnas för alla och därmed inte diskriminerar utländska tillverkare. Ett genomförande av det förslaget skulle de facto upplösa detaljhandelsmonopolet eftersom en ny försäljningskanal direkt till konsument, det vill säga detaljhandel, då är öppnad.

Det är viktigt att slå vakt om den restriktiva alkoholpolitiken. I den ingår inte gårdsförsäljning i någon form.

Serveringstiderna på krogen

En uppfattning som delas av de flesta är att det är bättre att alkohol konsumeras i ordnade former på krogen. I Brottsförebyggande rådets rapporter framgår dock att våld och misshandel är kända inslag i stadskärnor där krogtätheten är stor. Helgdagar och storhelger dominerar, varav nyårsafton och valborgsmässoafton är de två enskilda dygn då flest anmälningar om misshandel inkommer. Fredag, lördag och söndag är de tre enskilda dagar där flest misshandelsfall anmäls.

Huvuddelen av brotten dessa dagar har ägt rum under natten mot lördag respektive natten mot söndag. Måndag, tisdag och onsdag sker lägst antal fall av misshandel. Sett i ljuset av att krogar har fler gäster fredagar till söndagar är det tydligt att det alkoholrelaterade våldet sker när krog- och utelivet är som tätast.

Fel! Okänt namn på

I Göteborg, där man har flest nattöppna krogar i landet, beräknade polisen att över 600 våldsbrott kunde knytas till dessa krogar och konsekvenserna av de sena stängningstiderna. I Norge har en försöksverksamhet genomförts, där 28 kommuner stängde sina krogar en timme tidigare, klockan 02.00 i stället för 03.00. Redan efter sex månader kunde man, i de kommuner som deltog i försöken, konstatera att antalet våldsbrott minskat med 30 procent. I Hamar, som deltog i försöksverksamheten, minskade våldsbrotten med hela 60 procent, medan ingen nedgång av våldsbrotten skedde i jämförelsekommunen Elverum som hade öppet som vanligt.

Liknande erfarenheter finns från New South Wales i Australien där 14 pubar i Newcastle stängde två timmar tidigare och där en nedgång i antalet våldsbrott med 37 procent noterades.

Det vore angeläget att vinna svenska erfarenheter och se vilka hälso- och trygghetseffekter som kan uppkomma av att förkorta serveringstiderna på krogen. Därför föreslår jag att regeringen uppdrar åt Folkhälsoinstitutet att genomföra en försöksverksamhet med kortare serveringstider i samverkan med ett antal kommuner i landet.

Sänkning av införselkvoterna

Sedan 2004 får en person som fyllt 20 år vid varje tillfälle föra in 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin samt 110 liter öl från annat EU-land till Sverige. Det blir tillsammans 230 liter alkohol, vilket motsvarar över 20 liter 100-procentig alkohol. Detta är dubbelt så mycket som den genomsnittliga årskonsumtionen i vårt land.

Mängden 230 liter per person och tillfälle ska ses som en riktlinje för det vi kallar referensnivåer eller indikativa nivåer för privat bruk. Den införda alkoholen får bara vara för eget bruk och får därmed inte säljas vidare. Vid större bröllopfester eller födelsedagsfester finns i praktiken ingen övre gräns. Som jämförelse kan nämnas att endast 20 liter bensin får tas med över gränsen i privat syfte.

För tio, femton år sedan diskuterades över huvud taget inte alkoholpolitik i EU, annat än relaterat till jordbrukssubventioner. Nu finns en helt annan insikt. EU har antagit en alkoholstrategi. Folkhälsoperspektivet har vunnit mark och acceptans.

Det krävs en restriktiv alkohol- och narkotikapolitik i Europa där politikområdet tas på större allvar. Konkret skulle rejält sänkta införselkvoter inom EU minska vidareförsäljningen av illegal alkohol och därmed också försvåra för annan kriminell verksamhet.

Sverige bör, utifrån vår långa erfarenhet av en framgångsrik restriktiv alkohol- och narkotikapolitik och utifrån EU:s egen alkoholstrategi, ta initiativ till sänkta införselkvoter av alkohol (de så kallade indikativa nivåerna) mellan EU:s medlemsländer. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

Privatimport av alkohol

I en alltmer internationaliserad och digitaliserad värld finns ett utbud av alkohol utanför nationsgränserna lätt tillgängligt via internet. Flera utländska vinklubbsliknande företag har riktat in sig på den svenska marknaden. Privatpersoner väljer produkter på en hemsida, betalar med några knapptryck och får alkoholvarorna levererade till hemmet av olika distributionsföretag.

Privatimporten bidrar på samma sätt som de höga införselkvoterna till den nu höga alkoholkonsumtionen. Privatimporten är ett nytt fenomen vars effekter forskningen inte ännu har hunnit studera. All historisk erfarenhet visar emellertid att marknadsdriven försäljning ökar konsumtionen och skadorna. Försäljaren, i de här fallen utländska företag, har allt att vinna på att öka konsumtionen. Storkonsumenter är deras bästa kunder.

Ytterligare ett problem med privatimporten är den levereras till kund av distributionsföretag som inte har något annat intresse än att leverera det de får betalt för att leverera. Det betyder att åldersgränser och berusade konsumenter inte är deras ansvar. Även om försäljningsföretagen försöker utfästa garantier om att de inte säljer till minderåriga är det i praktiken ett omöjligt löfte att hålla. De är inte de som möter beställaren i dörren.

Alkohollagsutredningen från 2009 insåg att problem skulle kunna uppstå med internetförsäljning av alkohol direkt till privatpersoner och gav förslag på att det i bestämmelserna om olovligt anskaffande av alkoholdrycker införs ett förbud mot kommersiell förmedling av starköl, vin och spritdrycker till privatpersoner genom införsel.

Utifrån dessa förslag borde regeringen kunna justera lagstiftningen så att den omfattande näthandeln begränsas. På sikt är den det absolut största hotet mot bevarandet av vårt monopol för detaljhandel av alkohol, vilket alla partier anser ska bevaras.

Marknadsföring av alkohol

Forskning visar att det finns ett samband mellan att unga exponeras för marknadsföring av alkohol och deras konsumtion av alkohol. Unga som redan dricker alkohol ökar sin konsumtion och debutåldern för alkoholkonsumtion sänks hos unga som ännu inte börjat.

Trots att det är förbjudet att göra alkoholreklam i svensk tv ökar investeringarna i tv-sänd alkoholreklam kraftigt. Det är ett problem. Förbudet har kunnat kringgås av tv-bolagen genom att de sänder sina program från Storbritannien och därmed inte anser sig vara skyldiga att följa svensk lag.

Ett nytt EU-direktiv i den nya radio- och tv-lagen medger att svenska myndigheter har rätt att i samarbete med myndigheter i sändarlandet få tv-företagen att följa svenska lagar och regler i enlighet med den så kallade effektivitetsprincipen. Om företagen inte följer myndigheternas uppmaning finns möjlighet att driva fallet vidare till EG-domstolen. Inom ramen för EES-

avtalet har bland andra Frankrike och Norge utnyttjat möjligheten att på nationell nivå begränsa alkoholreklamen.

Ett annat problem är marknadsföring på internet och via sociala medier. Folkhälsoinstitutet, som har det nationella tillsynsansvaret för alkohol- och tobakslagstiftningen, och Konsumentverket, som har tillsyn över marknadsföring av alkohol och tobak, har dock svårigheter att bedriva tillsyn på internet.

Därför har regeringen nu beslutat att utreda omfattningen av marknadsföringen som riktas till barn och unga och hur tillsynen kan effektiviseras. Utredningen ska även föreslå åtgärder som minskar risken för att barn och unga exponeras för olaglig alkohol- och tobaksreklam. Vidare ska utredningen lämna förslag på hur handeln över nätet med alkohol ska synas och hur ålderskontrollen kan säkerställas.

I förhandlingar med EU bör Sverige driva frågan om att varje medlemsland, med hänsyn till folkhälsan, självt i större utsträckning skall få avgöra ett eventuellt förbud mot alkoholreklam.

Alkolås som standard

Våra vägar görs allt säkrare genom bland annat bredare körbanor, vajerräck- en, flerfiliga vägar och förbättrat underlag. Bilarna har också gjorts säkrare genom deformationszoner, krockkuddar, sladd- och slirskydd, autobroms med mera. Nu är det dags för insatser för att göra förarna säkrare.

Alkolåsen, som förhindrar att bilen startar om föraren druckit alkohol, har de senaste åren utvecklats till att bli smidigare och driftsäkrare. I dag är det möjligt att få tillbaka körkortet tidigare om man installerar alkolås. Enligt Trafikverket ansöker var tredje rattfyllerist om alkolås, vilket är en kraftig ökning jämfört med tidigare. Det är viktigt att installation av alkolås i bilar för dömda personer åtföljs av obligatorisk trafiksäkerhetsinformation för att minimera risken för återfall.

Möjligheten till villkorat körkort bör finnas även när en läkare anmäler att en persons körkort bör återkallas på grund av alkoholproblem. Det har visat sig att läkare undviker att anmäla misstänkta rattfyllerister eftersom en in- dragning av körkortet skulle få stora sociala konsekvenser för den enskilde. Läkarna kan antas bli mer benägna att anmäla om möjligheten till villkorat körkort finns.

Regeringens strategi för alkolås siktar på att EU:s regler skall ändras så att det införs ett obligatoriskt krav på att alkolås, eller annan teknik som förhindrar rattfylleri, ska införas i alla nya lastbilar i kommersiell trafik samt i alla nya bussar.

De gemensamma EU-reglerna sätter i stor utsträckning ramar för vilka krav som kan ställas på olika typer av fordon. Ett enskilt medlemsland kan inte ställa särskilda tekniska krav på utrustningen i bilar. Eftersom ett sådant krav kan klassas som ett handelshinder, krävs det ett undantag från EU:s gemensamma regler.

Fel! Okänt namn på

Det finns ett växande intresse och stöd bland medlemsländerna för Sveriges strävan. Samtidigt är jag medveten om att det finns olika syn på alkohol och kombinationen alkoholtrafik i Sverige och i andra EU-länder. Det är därför viktigt att Sverige (och andra medlemsländer) skall ha rätt att gå före i trafiknykterhetsarbetet och ställa hårdare krav än de EU-gemensamma.

Det pågår en snabb utveckling av ny teknik för att avslöja förare som är påverkade av alkohol, andra droger, trötthet och sjukdom. Sådan teknik bör vara obligatorisk i alla nyförsålda bilar så snart det är tekniskt möjligt. Sverige bör anhänga om att få bli försöksland inom EU för ett sådant krav.

Regeringens slutliga mål är att samtliga fordon på de svenska vägarna har en teknik som stoppar påverkade förare. Den bör snarast fastställa ett årtal för när teknik för att avslöja påverkade förare senast skall vara installerad i alla nyförsålda bilar.

Eftersupning enligt norsk modell

Det finns en närmast total uppslutning från svenska folket kring kravet på att trafiken skall vara fri från alkohol och andra droger. Ingen vill möta en rattfull i trafiken. Ändå beräknas antalet rattfulla på våra vägar dagligen vara nästan lika många som antalet taxibilar.

Det har blivit vanligt att personer som i samband med en trafikolycka er-tappas med att ha druckit alkohol hävdar att intaget skett efter bilkörningen. Genom att hävda detta kan en rattfyllerist bli frikänd såvida det inte går att bevisa att vederbörande även druckit alkohol före olyckan. Detta skapar svårigheter för domstolarna att bevisa brott mot trafiknykterheten.

I Norge finns sedan 1959 en lag som säger att en motorfordonsförare inte får dricka alkohol eller inta något annat berusningsmedel de första sex timmarna efter en körning när föraren förstär eller borde förstär att den kan föranleda en polisundersökning.

I och med att eftersupning har satts i system vid olyckor i samband med alkoholintag är det hög tid att ta efter den norska modellen. Det finns anledning att tro att det kommer att spara liv om en liknande lag instiftas i Sverige, en lag som blir en tydlig signal om att alkohol och bilkörning inte hör ihop.

Jag har tidigare i en riksdagsmotion krävt att ett förbud mot så kallad eftersupning införs även i Sverige för att förenkla bevisfrågan i samband med rattfylleri genom att det blir förbjudet att dricka alkohol även ett antal timmar efter en trafikolycka. Riksdagen har också gjort ett tillkännagivande i frågan men en proposition har ännu inte presenterats.

Rabatter i påföljdssystemet

Uppmärksamheten blev stor när fem justitieråd i Högsta domstolen våren 2012 sänkte straffet för en person som nära nog dödade sin flickvän med ett

samurajsvärd. Brotsrubriceringen ändrades från mordförsök till grov miss-handel och straffet sänktes från åtta års fängelse till fem år. Mannen ansåg sig inte vara ansvarig för sina handlingar, eftersom han var kraftigt berusad när han helt oprovocerad attackerade sin fästmö.

Det är oacceptabelt att betrakta berusning som en form av förmildrande omständighet, och tillämpning av så kallade fyllerabatter strider uppenbarligen mot lagstiftarnas intentioner. Justitieministern har varit tydlig med att fyllerabatter över huvud taget inte får förekomma.

Medierna har uppmärksammat att 3 000 uppenbara fall av rattfylleri i Sverige inte har lett till straff, trots att polisen har all nödvändig bevisning. Förklaringen ligger i det rabattsystem på straff som sedan länge tillämpas i vårt land där vi inte dömer till exempelvis 150 års fängelse. Det handlar om personer som begått flera och allvarliga brott. Med straffrabatten slipper de straff för rattfylla.

Att 3 000 uppenbara fall av rattfylleri inte fått sina straff är provocerande. Det riskerar att sända signaler om att rattfylleri inte anses som särskilt allvarligt. Det är synnerligen angeläget att den utredning som i dag följer upp på-följdssystemet särskilt ägnar uppmärksamhet åt förekomsten av straffrabatter.

Betalningsansvaret för missbruksvård

Den statliga missbruksutredningen förespråkar ett landstingskommunalt huvudmannaskap för missbrukarvården. Ett landsting kommer att ha större ekonomiska möjligheter att prioritera vården av missbrukare än en liten kommun med många andra angelägna ansvarsområden. Men med landstinget som huvudman ökar avståndet till missbrukaren och dennas lokala miljö samtidigt som den innebär risk för ökad medikalisering av missbrukarvården. Detta har tydligt påpekats av flera viktiga remissinstanser.

Många personer som är intagna på kriminalvårdsanstalt har missbruksproblem. För att bryta missbruket finns i dag möjlighet att mot slutet av fängelsestraffet få avtjäna detta på ett behandlingshem, så kallad vårdvistelse enligt § 56 lagen om kriminalvård i anstalt, tidigare benämnd paragraf 34-placering, där staten har det ekonomiska betalningsansvaret fram till villkorlig frigivning.

För att säkra behandlingen av den drogrelaterade kriminaliteten efter villkorlig frigivning bör det övervägas att i enlighet med Sveriges Kommuner och Landstings yttrande över betänkandet "Framtidens kriminalvård" (SOU 2005:54) låta staten behålla sitt betalningsansvar för vårdvistelse på behandlingshem även efter villkorlig frigivning fram till prövotidens slut.

Fel! Okänt namn

Familjeklassning av nätdroger

Handeln med så kallade nätdroger över internet är omfattande och ett växande problem. Den har länge helt lagligt kunnat ske i vårt land i de fall drogen inte har hunnit narkotikaklassas.

När ett preparat klassats som narkotika ersätts detta ofta snabbt på marknaden av ett nytt preparat som kommit till genom att producenterna gjort smärre förändringar i sammansättningen av ett narkotikaklassat preparat. På så vis ligger myndigheterna steget efter i att bekämpa handeln och användningen av narkotika. Denna ojämna kamp är ett hot mot inte minst unga människors hälsa och uppväxtvillkor och mot den svenska narkotikapolitiken.

Polis och tull har tidigare stått handfallna och tvingats acceptera dessa droger eftersom de saknat laglig rätt att beslagta dem. Efter en översyn av narkotikalagstiftningen har regeringen sedan april månad 2011 gett den svenska tullen och polisen laglig rätt att beslagta syntetiska droger som inte är narkotikaklassade om de bedömer att syftet med innehavet är kopplat till drogmissbruk. Efter beslut av åklagare får polisen dessutom destruera det som beslagtogs, även om inte narkotikaklassningen av preparatet hunnit träda i kraft.

Att kunna göra dessa beslag är en viktig åtgärd i den svenska narkotikabekämpningen, men fortfarande saknas möjligheten att lagföra handeln och användningen av dessa nätdroger innan själva beslutet om narkotikaklassning trätt i kraft.

Ett effektivt sätt att ligga steget före och kunna komma åt innehavet, handeln och bruket av nätdroger är att införa ”familjeklassning” av droger, där generiskt liknande molekylära produkter klassas som narkotika. Därigenom förhindras tillverkare att lansera liknande skadliga substanser.

Det finns länder som redan infört eller är på väg att införa familjeklassning av narkotiska preparat. Visserligen leder det till en del svårigheter och problem för den kemtekniska industrin och läkemedelsindustrin som måste få dispenser och undantagsregler för sin verksamhet, men familjeklassning verkar vara den enda kända vägen till att vara steget före i kampen mot de nya nätdroger som ständigt kommer ut på den svenska marknaden.

Kampen mot droger måste gå vidare och de juridiska hinder som finns för en familjeklassning av narkotiska substanser måste undanröjas.

Substitutionsbehandling

Genom substitutionsbehandling ersätts intaget av illegala opiater med de av läkare förskrivna preparaten Metadon, Suboxone och Subutex. Syftet är att minska missbruket av narkotiska preparat och därmed minska den drogrelaterade dödligheten samt förbättra livskvaliteten.

För de allra flesta handlar det dessvärre inte om att dessa legala preparat används för att trappa ner och fasa ut narkotikaberoendet. I stället handlar det om en livslång underhållsbehandling. Missbrukare vittnar dessutom om att

Fel! Okänt namn på

det är mångdubbelt svårare att försöka trappa ner och upphöra med till exempel Subutex än heroin.

En studie som organisationen Kris, Kriminellas revansch i samhället, genomfört i Stockholm visar på ett betydande läckage av Metadon, Suboxone och Subutex där de receptbelagda produkterna i stor skala säljs vidare i missbrukarleden. Dessutom framgår att det är vanligt att preparat från behandlingsprogrammen kombineras med framförallt heroin.

Enligt Karolinska Institutets studie från 2011 har antalet Metadonrelaterade dödsfall i Sverige ökat från nio fall år 1994 till 94 år 2010 medan dödsfall på grund av heroinöverdoser har minskat. I Skottland, som har ett mer omfattande Metadonprogram, är det nu fler som dör med Metadon i blodet än med heroin. Deras dödstal är också högre än det svenska, trots att Skottland enbart har fem miljoner invånare.

Riksomfattande studier behöver göras av hur substitutionsbehandlingen fungerar innan den kan användas i större skala. Det handlar inte minst om att följa upp hur läckagen ser ut, hur vanligt det är att preparat från programmen kombineras med illegal narkotika och hur stor andelen är av avbrutna behandlingar. Om substitutionsprogrammen ska finnas kvar måste de utformas i bättre samverkan med socialtjänsten i kommunerna, med stor restriktivitet och syfta till nedtrappning och total drogfrihet.

Stockholm den 2 oktober 2012

Lars-Axel Nordell (KD)